

# Хальмг улсин автоном хэрү токталгьна болн Хальмг АССР-н эдл-ахун болн культурин тосхлтиг цааранднь делгрүүлгьнэ төрәр партин болн правительствин токтаврмуд күүцэлгьнэ йовудин тускар

## Хальмг Автономн Советск Социалистическ Республикн Деед Советин токтавр

Хальмг улсин автоном хэрү токтагьна болн Хальмг АССР-н эдл-ахун болн культурин тосхлтиг цааранднь делгрүүлгьнэ төрәр партин болн правительствин токтаврмуд күүцэлгьнэ йовудин тускар үр Э. А. Сангаевин доклад соньсад, Хальмг Автономн Советск Социалистическ Республикн Деед Совет, Советск Союзин Коммунистическ партин XX хургин тууджлч шийдврмүд күүцэлгьд, партин келн-амтнэ ленинск политик күүцэлгьд, хальмг улсин автоном хэрү токтагьад, экономикиг болн культурин аль-бисарнь делгрүүлгьд ик гидг кергүүлдвр темдгид батлсн КПСС-н Централнь Комитетд болн Советск правительствд гүн хавлтан брджанэ.

Ставропольск партиин организац болн крайин нуг күүч-көлсчир ик килмджан гаргьад, Советск Хальмгин эдл-ахун болн культурин тосхлтиг ола зүсн дбн-тусан бас күүрг гидж Хальмг АССР-н Деед Совет темдгиджанэ.

Правительствин токтавр күүцэлгьнд республикур 62 миньгьн күүтэ 15 миньгьн 400 хальмг өрк-бүл хэрү нүүдж ирв. Нүүдж ирэн улс республикн экономикиг болн культурин делгрүүлгьнэ төрмүд диивлртэгьд күүцэлгьнд шунтагьд орццхав.

Республикн колхозмуд болн совхозмуд ойна мал икәр өсклгьнд, энүнэ шим-шүүсннь бөдлүүлгьнд, селәнэ эдл-ахун эдл-уш гаргьлгьнд болн эдниг государствд бггьнд зөвәр диивлрмүд күүццхав. 1958 джилд тарәнэ газрин агьу кесг холван бөв. Республикд 111 миньгьн гектар эрдиншишэ таргьдлэ, эс гидж 1957 джилд таргьдснэ 2,5 холван икәр таргьдснэ.

Эн джилд республикн колхозмуд болн совхозмуд государствд 11,3 сай нуд буудя бөв, эс гидж зурагьас 2,7 холван икәр бггьми. Хойр джилдин эргид бод малин то 26 миньгьн 697 толгьа, хон малин то 563 миньгьн 900 толгьа немдж бөв, ноос гаргьлгьн 17 миньгьн 750 центнер, мах гаргьлгьн 27 миньгьн 950 центнер, үс гаргьлгьн 23 миньгьн 500 центнер немдж икдв.

Эн джилд совхозмуд болн колхозмуд ойна малдан бөв, шимтэ хот болн малин хотин буудя болм тоогьарнь бөлдв.

Хойр джилдин эргид республикд 193 сай арслнь мөвгьнэ капиталнь тосхлтиг кегдв. Коммунальн эдл-ахун халхар 16 миньгьн квадрат метр агьута гермүд тосхгдв, совхозмудар 27,4 миньгьн квадрат метр агьута гермүд декад тус бийсн халхар ут-турштан 63 миньгьн квадрат метр агьута гермүд бэргдв. Бас эн цагин эргид ут туршдан 27,2 сай арслнь мөвгьнэ школамуд, больниц болн талдан геган-герлин болн бөдл-джиргьлин эдлврин гермүд тосхгдв.

Эн джилд джилэ зурагьан болзгасн урд күүцән загьсна промышленность ик гидг диивлвр күүцв.

Хальмг АССР-н Деед Совет терүнлэ хамднь, республикн эдл-ахун болн культурин тосхлтин зөвәр ик дуту-дундсинь темдгиджанэ. Тус бийстан гермүд тосхлгьнд темдгидсн кредитц мөвгьн татугьар адлгидя. 1958 джилд темдгидсн 38 сай арслнь мөвгьнэ зугл 25 сай арслнь эдлгдв. Ода бийсн район болгьд, бәәх герәр эс теткгдсн өрк-бүлмүд бәәнэ. Амтн бәәдг гермүдин тосхлтиг Элет балгьснд нег үлү үлддг йовна.

Кесг эдл-ахусар ойна мал гардлгьн сулдгдд, мал зөвәр гарутсн бәәнэ.

Хальмг АССР-н Деед Советин Президиумин Ахлад Н. ИВАНОВ.  
Хальмг АССР-н Деед Советин Президиумин Сеглэтр Л. ОЧИРОВА.

Хөбнд искусствени көг тавлгьнэ, на-мрин тарэ тарлгьнэ болн зябь хагь-лгьнэ зура күүцэлгьд уга. Кесг эдл-ахус мал үвлзүлгьнд татугьар бөлдд, малин хаша-хаац, нег үлү дулаг хаша татугьар бөлдсн бәәнэ.

Школмуд, больниц болн талдан чигн аркн тосхлтин зура күүцэлгьд уга, тосхлтин үннь ик болна, көдлмшин чирнь му болна. Тосхлтин кесг организацсар көдлмшчирин күүч-көлсн муугьар бүрдэгднэ, бәәх механизм болн машин муугьар олзгднэ, тосхачирин культурин бәәдл-джиргьл бүрдгдхн.

Хуад-гүүлгьнд, ола амтиг теткьгьнд, нег үлү Хар газрин идгин малчиринг теткьгьнд зөвәр дуту-дунд бәәнэ.

Хальмг АССР-н Деед Совет токтаврмуд:

1. Коммунистическ партин келн-амтн ленинск политикн делгралтиг советск обществин ул-советск төрскнэ ола-келн амтнэ эвдршго ницнлгьлгьн, мана республикн цуг күүч-көлсчирин ах-дүүгьиняр негдлгьнэ күүтэ гидг батрагьн күүч-көлсчирт цәәлгьдг бггьлгьн — Советсин болн эднэ бәәрн газрин органсин эр-кн төрнь гидж Хальмг АССР-н Деед Совет тооджана.

Күүч-көлсчирин депутатириин Совете колхозникудт, көдлмшчирт болн пергачирт Советск Хальмгин тускар, энүнэ эдл-ахун болн культурин түргн бөдлтин тускар, цуг күүч-көлсчирин бәәхтэ бәәдл-джиргьл бөдлүлхн тускар КПСС-н Ленинск Централнь Комитетин болн Советск правительствин даньгин бггд агьу ик килмджин чиринг даньгин цәәлгьдг бггчх зөвтэ.

2. Хальмг АССР-н Министрмүдин Советд, күүч-көлсчирин депутатириин балгьсна болн райодин Советсин күүцэлгь комитетсн республикн экономик болн культур бөдлүүлгьнд зөрүлгдсн партин болн правительствин токтавр күүцэлгьн теткьхэ гидж заххн, энүг күүнхнн төлэ:

а) ойна малд сән үвлзнь бөлддг, тедниг үзмдгтэ сәәнәр үвлзүлхн, гару угагьар, бөрн-бүтдннь мал хадгьлхн теткьхн, бөрхн цагин дунд, үвлн бәәрнүр малин хот зөблгьн, малин хаша-хаац болн малчир бәәх гермүд тосхлтиг төгсгьхн.

Ноябрин 15-д колхоз болн совхоз болгьн хөбнд искусствени көг тавлгьнэ зурагьан күүцэлгьн теткьхн.

Торгьн нооста хөд, хальмг тохмта бод мал цааранднь олар өсклгьн, эднэ шим-шүүсннь бөдлүүлгьн мал-өсклгьнэ гол төр гидж тоолхн. Энүнэ төлэ 1958 джилд мал өсклгьнэ зура күүцэлгьн теткьхн, 1960 джилд хон малин тоог 3 сайд, бод малин тоог 190 миньгьнд күүргьхн, 1959 джилд бндгдг нугьсна тоог 200 миньгьнд күүргьхн.

Тарәнэ газрин агьугьннь икдүүлхн, малин хотин культур, нег үлү эрднн-шишэ тарлгьн бөрдүүлгьн сән оныган тавдг, газр эдлгьнэ культуринь ясулдж, селәнэ эдл-ахун культурмудин ургьцинь бөдлүүлхн.

Совхозмудиг кадрмудар батлхн, эднэ материалнь-техническ көрнөгьннь сәәрүлхн, республикн совхоз болгьн ик эдл-ушта олзта-орута эдл-ахунд хуврахин төлэ совхозмудар селәнэ эдл-ахун талдан негр аньгь бөскдг делгрүүлхн;

б) 1959 джилд Оля-Каспийск каналин тосхлтиг төгсгьхн, Целини, Приозерн болн Яшкульск райодар

23 миньгьн 200 гектар газрин агь-уд царньгуд услврин участкад тосхкми, Западн болн Яшалтинек райодар услгдг газрин агьуг бүүклдн эдлхн, артезианск, шатта худгуд малтгьнэ болн бөдг бөолгьна зураг күүцэлхн. 1959 джилд Хар газрин идгүр мал туулгьна хагьсар бәәх худгудт ус татлгьна оборүдсн келннь көдлмш эклхн;

в) колхозмудар болн совхозмуд эр джилдин капиталнь тосхлтин күүцэлгьн төгсгьхн, амтн бәәдг гермүдин тосхлтиг оңц оныган тавдг, тосхлтиг темдгидсн мөвгьн бүүклдн эдлхн күүцлхн.

«Камыкстрой» трестин көдлмш сәәрүлгьд керг-үүлдвр темдгидж күүцэлхн, эдл-ахун аргьар тосхлтин көдлмш бөргәр кехмн.

Эврәннь мөвгьдг школмуд, больниц, клуб болн бичкүдин учрежденис тосхлтиг чаньгьатха гидж колхозмудт селвгән бггьхн;

г) республикн күүч-көлсчиринг хуад-гүүлгьдг теткьлгьн ясхн, ола амтн, нег үлү хөбчирин бригадсин болн Хар газрин идгт йовх малчиринг промышленени болн хот-хоолин эдлвр теткьхн эрkd таерхан уга гүүлгэ теткьхн, ола-амтнэ некр тоодг гүүлгьнэ кергиг бөрдүүлхн, намлин цагт кергтэ эд-тавр цагтнь зөбдг бөлдхн;

д) цуг ола сургьулин туск закаг бүүклдн күүцэлхн, школмудар сургьулин болн сургьмджин көдлмш ясулхн, политехнизац бөргәр орулдж, түрүн бөлдг школн сургьульчирин бригад бөрдөлхн;

в) ола-амтн дунд алык нег гемас харгьч көдлмш яслж хальдвртэ гемиг уурулхн. Больницин гермүдиг олдулдж, эмнлгьнэ учрежденисн медицинск кадрмудар теткьхн;

ж) нүүдг ирэн хальмг улсин цугтагьннь көдлмшт орулдж, эдниг бәәх гермүдәр теткьд, 1959 джилд ирх 3.000 хальмг өрк-бүлгиг бөрдәнвгь сәәнәр тосдг, эдниг алык-нег эдл-ахун көдлмшт орулхд бөлдхн.

3. Тосхлтин материалмудин промышленность уган учрар республикд тосхлтин көдлмш делгрүүлгь боомтг бөлджана гидж Хальмг АССР-н Деед Совет темдгиджанэ, тегад эн учрар Хальмг АССР-н Министрмүдин Совет, бәәрн газрин промышленностин Министерствд кирпич, черепиц, дотл болн глиногипс хальгьнэ предприятиес тосхлтиг күүцэлгьд гидж зажджана.

4. Хальмг АССР-н Министрмүдин Советд, күүч-көлсчирин депутатириин балгьсна болн райодин Советсин күүцэлгь комитетсн күүч-көлсчирин бәәдл-джиргьлин ясулхн тускар бдр болгьн килмджан гаргьдг колхозмудин, совхозмудин болн талдан чигн предприятиесин экономикд гүүнәр шилтдг, Советсин көдлмшт күүч-көлсчир бөргәр орлцулдж, партиин советск органсин шийдврмүд күүцэлгьн шүүдг халлалгьнэ көдлмшиг бдр болгьн ясхн.

Хальмг АССР-н Деед Совет республикн цуг көдлмшчирин, колхозникүдиг, интеллигенциг нертэ кевәр КПСС-н XXI хургиг тосхн төлэ социалистическ дөрдлэ бөргәр делгрүлдж, Хальмг Автономн Советск социалистическ Республикн делгралтин тускар гаргьдгах төрскн Коммунистическ партин болн Советск правительствин килмдгд эврәннь күүч-көлсчир, ил кергәрн хэрү бггүр дууджана.